

**Taristuministri määruse
„Riigiteede liigid ja üleeuroopalise teedevõrgu teede asukohad Eesti territooriumil“
eelnou seletuskiri**

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrus kehtestatakse ehitusseadustiku § 92 lõike 10 ja § 92¹ lõike 4 alusel.

Eelnõu on koostatud taristuministri määruse „Riigiteede liigid ja üleeuroopalise teedevõrgu teede asukohad Eesti territooriumil“ kehtestamiseks, et täita ehitusseadustiku volitusnormi ning määrata õigusakti tasandil riigiteede liigid ja üleeuroopalise teedevõrgu teede asukohad Eesti territooriumil.

Ehitusseadustiku § 92¹ lõike 4 kohaselt kehtestab riigiteede liigid valdkonna eest vastutav minister määrusega. Määruse tekstiosa, mis sätestab riigiteede liigid, ehk määruse eelnõu esimene paragrahv sätestatakse kehtiva majandus- ja taristuministri 25. juuni 2015. a määruse nr 72 „Riigiteede liigid ja riigiteede nimekiri“ § 1 alusel.

Ehitusseadustiku § 92 lõike 10 kohaselt kehtestab üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T, ingl Trans-European Transport Network) teede asukohad Eesti territooriumil valdkonna eest vastutav minister määrusega. Määruse (EL) 2024/1679¹ kohaselt on TEN-T teed esitatud linnade ja sihtpunktide täpsusega ega käsitle marsruutide paiknemist linnade ja asulate sees. Seega on TEN-T teede asukohad asulates õigusakti või muu õigusi ja kohustusi kehtestava dokumendiga otseselt määramata. TEN-T teed on tavaliselt suure liikluskoormuse ja funktsionaalse tähtsusega maanteed või magistraaltänavad, millele on kehtestatud erinõuded (nt EhS-i §-s 102 on kehtestatud kohustus TEN-T teel hinnata liiklusohutusele avalduvat mõju, auditeerida liiklusohutust, hinnata teedevõrgu liiklusohutust ja kontrollida korrapäraselt tee liiklusohutust). TEN-T teede arendamisel on võimalik kasutada ka Euroopa Liidu struktuurifondide vahendeid. Kuna tegemist on TEN-T teedega, on nende asukoht ja nende kohta kättesaadav teave oluline nii rahvusvahelisele liiklusele kui ka kohalikele liiklejatele. Seetõttu on vaja nende teede asukohad kindlaks määrata ja selleks vajalik õigusselgus tagada. TEN-T teede asukohti on üritatud asulates määrata transpordi arengukavaga, kuid valdkonna arengut suunav strateegiline dokument ei ole õigustloov norm.

Erinevalt praegu kehtivast majandus- ja taristuministri määrusest „Riigiteede liigid ja nimekiri“ jäetakse kavandatava määruse eelnõu reguleerimisalast riigiteede nimekiri välja, kuna ehitusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega (743 SE) jäeti välja volitusnorm riigiteede nimekirja kehtestamiseks ministri määrusega. EhS-i § 92 lõige 10 nägi ette volitusnormi kehtestada riigiteede nimekiri ministri määrusena. Selle määruse eesmärk oli määrata avalikult kasutatavad riigiteed ning eristada need muudest riigile kuuluvatest teedest. Riigiteede koosseisu on vaja aasta jooksul korduvalt muuta tee omandi muutumise tõttu, näiteks riigitee üleandmisel selle määramisega kohalikuks teeks ja vastupidi või siis, kui teehoiutööde tegemisel on ehitatud uusi teelõike, või juhul, kui teelõik likvideeritakse. Riigiteede koosseisu muutmine eeldab praegu iga kord majandus- ja taristuministri 25. juuni 2015. a määruse nr 72

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1679, milles käsitletakse liidu suuniseid üleeuroopalise transpordivõrgu arendamise kohta ning millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1153 ja (EL) nr 913/2010 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1315/2013 (ELT L, 2024/1679, 28.06.2024).

„Riigiteede liigid ja riigiteede nimekiri“ muutmist enne tee omandi kande tegemist teeregistrisse.

Tarbetu halduskoormuse vältimiseks sätestatakse, et edaspidi määrab Transpordiamet konkreetse tee riigiteeks oma haldusaktiga, misjärel kantakse see tee ka teeregistrisse. Tee määratakse riigiteeks eeldusel, et tee vastab riigitee tunnustele ja teealune maa või selle kasutusõigus on Transpordiameti valduses.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kliimaministeeriumi teede- ja raudteeosakonna peaspetsialist Eduard Kärstna (eduard.karstna@kliimaministeerium.ee) ja Transpordiameti teevara osakonna juhataja Mehis Leigri (mehis.leigri@transpordiamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Mari-Liis Kupri (mari-liis.kupri@kliimaministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse keeletoimetaja Inge Mehide (inge.mehide@justdigi.ee).

1.3. Märkused

Eelnõukohase määrusega kehtestatakse ehitusseadustiku § 92 lõike 10 ja § 92¹ lõike 4 alusel määruse „Riigiteede liigid ja üleeuroopalise teedevõrgu teede asukohad Eesti territooriumil“.

Eelnõu on seotud ehitusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise eelnõuga (743 SE).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb neljast paragrahvist ning kahest lisast.

Eelnõu §-s 1 määratletakse riigiteede liigid. Riigiteede liigitamisel on lähtutud eelkõige seni kehtinud korrast ehk majandus- ja taristuministri 25. juuni 2015. a. määruses nr 72 „Riigiteede liigid ja nimekiri“ olnud definitsioonidest. Võrreldes mainitud määrusega täpsustatakse põhi- ja tugimaantee määratlust, eelkõige seoses ühendustega TEN-T-sse kuuluva transporditaristuga (sadamad, lennujaamad, raudteesõlmed ja piiripunktid). Kõrval- ja ühendustee määratlused tuuakse üle muutmata kujul.

Lisaks liigitatakse lõikes 1 seni eraldi nimetatud riigi jäätee muu riigitee alla. Jääteede rajamine ja avamine sõltub ilmastikutingimustest, lisaks ei ole jääteede marsruudid muutumatud, kuna jääteede täpne kulgemine sõltub moodustunud jää paksusest, tekkinud pragudest jne. Seetõttu ei ole otstarbekas jääteed eraldi liigina nimetada.

Lõigetes 2–5 esitatud riigiteede liikide määratlustes on kirjeldatud riigitee liikide peamised tunnused. Halduspraktikas ei piirdu Transpordiamet riigiteede liigi määramisel ning riigitee tunnustele vastavuse hindamisel ainult eelnõus tooduga. EHS-i § 92¹ lõike 2 kohaselt on riigitee põhitunnused eelkõige rahvusvahelise liikluse teenindamine ning riigi eri piirkondade ja laiemal avaliku huvi või majandusmõjuga sihtpunktide vahelise ühenduse tagamine. Loetelus on kasutatud sõna „eelkõige“, sest nimetatud on põhilised kriteeriumid. Teel võib esineda ka teisi

kriteeriume, et määrata see riigiteeks avalikes huvides. Täpsemad tunnused on käsitletud Transpordiameti juhendis „Riigitee määramise juhend“².

Eelnõu § 2 lõike 1 kohaselt esitatakse määruse lisas 1 Eesti territooriumil asuvate üleeuroopalise teedevõrgu üld- ja põhivõrgu teede täpsed marsruudid. Lisa 1 on esitatud tabelina, kus on välja toodud TEN-T üldvõrgu maantee nimetus, info TEN-T üldvõrgu teest põhivõrku kuuluva osa kohta ning TEN-T maanteede täpsed asukohad avalikult kasutatavatel teedel.

Lõike 2 kohaselt esitatakse määruse lisas 2 Eesti territooriumil asuvate üleeuroopalise teedevõrgu üld- ja põhivõrgu marsruutide kaardid kohalikel teedel kohalike omavalitsusüksuste kaupa. Lisa 2 eesmärk on anda parem visuaalne ülevaade TEN-T teede marsruutide asukohtadest kohalikel teedel.

Lõikes 3 määratletakse üleeuroopalise teedevõrgu teed. Ehitusseadustiku § 92 lõike 9 kohaselt on üleeuroopalise teedevõrgu teed Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/1679 märgitud teed.

Lõike 4 kohaselt on üleeuroopalise teedevõrgu teed kantud üleeuroopalise transpordivõrgu interaktiivse geograafilise ja tehnilise infosüsteemi kaardirakendusse TENtec³. Teede kaardirakendusse kantakse lõikes 1 nimetatud teed koos marsruutide asukohtadega.

Eelnõu §-iga 3 tunnistatakse kehtetuks majandus- ja taristuministri 25. juuni 2015. a määrus nr 72 „Riigiteede liigid ja nimekiri“.

Määrus tunnistatakse kehtetuks, kuna ehitusseadustiku hetkel kehtivat volitusnormi § 92 lõikes 10 muudetakse oluliselt. Hetkel kehtiv volitusnorm sätestab, et valdkonna eest vastutav minister kehtestab määrusega tee liikide ja tee koosseisu kuuluvate rajatiste loetelu, tee ehitamise ja korrashoiu termineid ning riigiteede nimekirja.

Eelnõukohane määrus kehtestatakse ehitusseadustiku § 92 lõike 10 ja § 92¹ lõike 4 alusel. Paragrahvi 92 lg 10 sätestab, et tee ehitamise ja korrashoiu terminid ja üleeuroopalise teedevõrgu teede asukohad Eesti territooriumil kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega. Paragrahvi 92¹ lg 4 sätestab, et riigitee liigid kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega. Sisulisest on tegemist uute volitusnormidega.

Eelnõu § 4 näeb ette määruse jõustumise aja. Eelnõu plaanitav jõustumisaeg on 30. juuni 2026. a. Täpne jõustumisaeg pole teada, kuna jõustumise kuupäev sõltub ehitusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõust (743 SE), mis on praegu menetlemisel Riigikogus.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga täpsustatakse TEN-T teede asukohti Eesti territooriumil, kuna Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/1679 on need teed esitatud linnade ja sihtpunktide täpsusega ega käsitle marsruutide paiknemist linnade ja asulate sees.

² https://transpordiamet.ee/sites/default/files/documents/2025-04/KT_025_J14_r2_Riigitee%20m%C3%A4%C3%A4ramise%20juhend.pdf

³ <https://webgate.ec.europa.eu/tentec-maps/web/public/screen/home>

4. Määruse mõjud

Määruse kehtestamisega täpsustatakse riigiteede liikide määratlust ning sätestatakse üleeuroopalise teedevõrgu teede asukohad Eesti territooriumil, et tagada õigusselgus.

TEN-T teede asukohad olid ka varem teada ning kohalikud omavalitsused on saanud perioodidel 2007–2013 ja 2014–2020 toetusi kõnealuste teede arendamiseks. Vabariigi Valitsuse 6. märtsi 2008. a korralduse nr 126 „Transpordi infrastruktuuri arendamise investeeringute kava kinnitamine“ lisa kohaselt on perioodil 2007–2013 Tallinna Linnavalitsusele eraldatud ca 40 mln eurot Euroopa Regionaalarengu Fondist. Lisaks on samal perioodil eraldatud Ühtekuuluvusfondist ca 64,2 mln eurot Tallinna Linnavalitsusele ning ca 37,6 mln eurot Tartu Linnavalitsusele.

Vabariigi Valitsuse 19. veebruari 2015. a korralduse nr 93 „Perioodi 2014–2020 transpordi infrastruktuuri arendamise investeeringute kava kinnitamine“ kohaselt on Tallinna, Tartu ja Narva linnavalitsustele eraldatud kokku ca 56,3 mln eurot selliste TEN-T teede arendamiseks, mis asuvad nende halduspiirides.

Kliimaministeerium konsulteeris 2025. aastal asjassepuutuvate kohalike omavalitsustega eesmärgiga täpsustada Eestis kulgevad TEN-T põhi- ja üldvõrgu maanteede marsruudid kohalikel teedel Tallinnas, Pärnus, Haapsalus, Jõhvis ja Narvas.

Määrus soodustab ehitusseadustiku ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga (743 SE) ettenähtud halduskoormuse vähendamist. Riigiteede koosseisu muutmine eeldab praegu iga kord majandus- ja taristuministri 25. juuni 2015. a määruse nr 72 „Riigiteede liigid ja riigiteede nimekiri“ muutmist enne tee omandi kande tegemist teeregistrisse. Määruse eesmärk oli määrata avalikult kasutatavad riigiteed ning eristada need muudest riigile kuuluvatest teedest. Riigiteede koosseisu on vaja aasta jooksul korduvalt muuta tee omandi muutmise tõttu, näiteks riigitee üleandmisel selle määramisega kohalikuks teeks ja vastupidi või siis, kui teehoiutööde tegemisel on ehitatud uusi teelõike, või juhul, kui teelõik likvideeritakse.

Vältimaks edaspidi tarbetut bürokraatiat, määrab Transpordiamet konkreetse tee riigiteeks oma haldusaktiga, misjärel kantakse see tee ka teeregistrisse. Tee määratakse riigiteeks eeldusel, et tee vastab riigitee tunnustele ja teelõiged maa või selle kasutusõigus on Transpordiameti valduses. Transpordiamet peab riigile kuuluva tee riigiteeks määramisel lähtuma EhS-i § 92¹ lõikes 2 sätestatud kriteeriumitest ja abistavatest kriteeriumitest, mis tulenevad riigitee liikide määratlustest, mis on kehtestatud lisana EhS-i § 92¹ lõike 4 alusel.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei eelda lisategevusi ega -kulusid. Määrus soodustab TEN-T teede arendamiseks (kui liikmesriikide ühishuviprojektiks) rahalise abi saamist Euroopa Liidult üleeuroopalise transpordivõrgu jaoks kättesaadavatest vahenditest, kuivõrd määrusega täpsustatakse õiguslikult Eesti territooriumil kulgevate TEN-T teede marsruudid.

6. Määruse jõustumine

Oluline on rõhutada, et kuigi eelnõu kohaselt on määruse jõustumise aeg 30. juuni 2026. a, pole täpne jõustumisaeg teada, kuna jõustumise kuupäev sõltub ehitusseadustiku ja teiste seaduste

muutmise seaduse eelnõust (743 SE), mis on praegu menetlemisel Riigikogus. Kuupäeva korrigeeritakse vajadusel.

7. Määruse eelnõu koostöölastamine

Eelnõu esitatakse koostöölastamiseks Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Rahandusministeeriumile ning Eesti Linnade ja Valdade Liidule ning arvamuse avaldamiseks Maa- ja Ruumiametile, Tallinna Linnavalitsusele, Tartu Linnavalitsusele, Pärnu Linnavalitsusele, Haapsalu Linnavalitsusele, Narva Linnavalitsusele ja Jõhvi Vallavalitsusele eelnõude infosüsteemi EIS kaudu.